

<https://doi.org/10.36818/2071-4653-2024-4-5>

УДК 331.522.4:502.131.1

JEL Q56, R58, J16

М. П. Попов

кандидат наук з державного управління, професор, професор
кафедри публічного управління та регіоналістики Інституту
публічної служби та управління Національного університету
«Одеська політехніка», м. Одеса

e-mail: porovmykola67@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0204-1810>

О. В. Дуліна

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри
публічного управління та регіоналістики Інституту
публічної служби та управління Національного
університету «Одеська політехніка», м. Одеса

e-mail: oksana_dulina@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1009-558X>

Г. І. Куспляк

кандидат наук з державного управління, доцент, доцент
кафедри місцевого самоврядування та розвитку територій
Інституту публічної служби та управління Національного
університету «Одеська політехніка», м. Одеса

e-mail: kusplyak.galina@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1414-5484>

**ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ ІНФРАСТРУКТУРНОЇ БЕЗПЕКИ В КОНТЕКСТІ
СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ**

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю інтеграції гендерних аспектів у забезпечення інфраструктурної безпеки регіонів у контексті сталого розвитку. Установлено, що нерівний доступ до транспортної, енергетичної та інформаційної інфраструктури негативно впливає на стійкість регіональних систем і посилює соціальну нерівність. Доведено, що врахування гендерних потреб сприяє ефективнішому управлінню ресурсами та підвищенню стійкості до кризових ситуацій. Проаналізовано вплив гендерних аспектів на інфраструктурну безпеку. Особливу увагу приділено умовам міських і сільських регіонів України. Результати показали, що інтеграція гендерного підходу сприяє зменшенню вразливості регіональних систем і забезпечує справедливий доступ до послуг. Основними проблемами визначено недостатнє фінансування, відсутність уніфікованих методик і поширення соціальних стереотипів. Розроблено рекомендації щодо впровадження гендерного аналізу, навчання фахівців та активізації гендерно орієнтованого бюджетування. Надалі авторами передбачається розроблення адаптивних моделей для врахування гендерних аспектів у плануванні інфраструктури, оцінювання довгострокових результатів і створення методологій для вимірювання соціально-економічної ефективності відповідних моделей.

Ключові слова: гендерні аспекти, інфраструктурна безпека, сталий розвиток, регіональні системи, гендерний аналіз, гендерно чутливе планування, соціальна рівність, інфраструктурні ресурси.

**Popov M. P., Dulina O. V., Kusplyak H. I. GENDER ASPECTS OF INFRASTRUCTURE SECURITY IN
THE CONTEXT OF SUSTAINABLE REGIONAL DEVELOPMENT**

The relevance of this study is driven by the need to integrate gender aspects into infrastructure security to support sustainable regional development. The article finds that unequal access to essential services and resources, including transportation, energy, and information infrastructure, significantly impacts the resilience of regional systems and exacerbates social inequality. The authors prove that incorporating gender considerations enhances the efficiency of infrastructure resource management, promotes their rational use, and increases regional resilience to crises. The study aims to assess the impact of gender aspects on infrastructure security, analyze existing policies and practices, identify challenges and limitations, and develop recommendations for implementing a gender-sensitive approach in sustainable development policies. The research applies methods of comparative analysis, assessment of service accessibility for various social groups, and examination of international practices in integrating gender-sensitive approaches into infrastructure. Particular attention is given to the conditions in urban and rural areas of Ukraine. The findings demonstrate that integrating gender aspects allows for better addressing of the needs of diverse social groups, reduces regional system vulnerabilities, and fosters equitable access to services. Key challenges identified include a low level of awareness among policymakers, insufficient funding for related programs, a lack of systematic tools for monitoring gender impacts, and the persistence of socio-cultural stereotypes that hinder the adoption of these approaches. Based on the research, practical recommendations were developed, including the incorporation of gender analysis in infrastructure planning, the establishment of local consultation platforms to consider gender needs, gender-responsive budgeting, and training specialists to improve management quality. The article recommends enhancing public

awareness campaigns to highlight the importance of gender equality in infrastructure development. Future research perspectives include the development of adaptive models for accounting for gender impacts in infrastructure planning, the evaluation of long-term outcomes from the implementation of gender-sensitive approaches, and the creation of methodologies for assessing their socio-economic effectiveness. These measures will contribute to the improvement of infrastructure policy and the achievement of sustainable development goals.

Keywords: *gender aspects, infrastructure security, sustainable development, regional systems, gender analysis, gender-sensitive planning, social equality, infrastructure resources.*

Постановка проблеми. Інфраструктурна безпека є важливим фактором сталого розвитку регіонів, оскільки вона забезпечує доступ до основних ресурсів, послуг та умов життєдіяльності населення. Проте наявні підходи до планування та управління інфраструктурою часто ігнорують інклюзивний вимір, що може призводити до нерівного доступу до послуг і ресурсів, поглиблення соціальної нерівності та зниження ефективності заходів зі сталого розвитку. Вплив соціальних аспектів на безпеку інфраструктури полягає не лише в урахуванні потреб різних груп населення, але й у підвищенні загальної стійкості інфраструктурних систем до кризових ситуацій. Зокрема, нерівний доступ до транспорту, енергетичних ресурсів, водопостачання та інформаційних мереж може суттєво впливати на якість життя та економічні можливості вразливих категорій населення, зокрема осіб з інвалідністю, маломобільних груп, жителів віддалених територій та осіб з низьким рівнем доходу.

Актуальність проблеми посилюється в умовах глобальних викликів, таких як зміна клімату, урбанізація, соціально-економічні кризи, що вимагають розроблення інноваційних та інтегрованих підходів до сталого розвитку. Водночас наукові завдання в цій сфері спрямовані на дослідження впливу інклюзивних підходів на ефективність інфраструктурних рішень, вивчення потреб різних соціальних груп, а також розроблення методологій, які сприяють створенню доступної та безпечної інфраструктури. Практичні завдання полягають у впровадженні принципів рівного доступу до інфраструктури, інтеграції їх у державну політику та адаптації наявних механізмів управління, ураховуючи потреби соціально вразливих груп. Отже, дослідження цієї проблематики є важливим для досягнення цілей сталого розвитку, забезпечення рівноправного доступу до інфраструктури та підвищення загальної ефективності регіонального розвитку.

Аналіз останніх досліджень. Гендерні аспекти інфраструктурної безпеки в контексті сталого розвитку регіонів є основною темою багатьох досліджень, що висвітлюють гендерну рівність, інклюзивність і стійкість інфраструктурних проєктів.

У роботі М. Миколайчука, М. Попова та О. Тодорової розглянуто інфраструктурну безпеку як компонент системи національної безпеки та наголошено на важливості врахування гендерних аспектів для забезпечення соціальної стійкості та стабільності в умовах регіональних ризиків [1]. Аналіз О. Ахмедової акцентує на гендерних імперативах повоєнного відновлення, де участь жінок у відбудові інфраструктури сприяє підвищенню ефективності проєктів і зменшенню соціальних

конфліктів [2]. К. Роменська досліджує впровадження гендерно орієнтованого управління бюджетними коштами у сфері охорони здоров'я, що дає змогу зменшити нерівність у доступі до послуг і підвищити ефективність використання цих послуг [3].

І. Ховрак і М. Пижова висвітлюють європейський досвід гендерної рівності в місцевому управлінні та можливості його адаптації до українських реалій. Вони наголошують, що паритетне представництво жінок і чоловіків у місцевих органах влади сприяє ефективнішому управлінню ресурсами [4].

В. Ксендзук та І. Сергієнко аналізують стратегії інклюзивного міста, доводячи, що створення умов для забезпечення гендерної рівності в міській інфраструктурі підвищує її соціальну стійкість і стимулює економічне зростання [5].

А. Ядав і Р. Кумарі зосереджуються на багатокритеріальному аналізі міських інфраструктурних проєктів, підкреслюючи, що гендерно інклюзивні рішення, орієнтовані на безпеку жінок, суттєво знижують ризики насильства та покращують якість життя мешканців [6]. S. Nazneen та її колеги вивчають суб'єктивне сприйняття змін в інфраструктурі, доводячи, що гендерно чутливі рішення сприяють соціальній інтеграції та покращенню умов життя [7].

Т. Mutambisi та І. Chirisa аналізують концепцію місторегіонів, акцентуючи на важливості інтеграції гендерних аспектів у стратегії регіонального планування для забезпечення стійкості інфраструктури [8].

S. Kadle зосереджена на розробленні гендерно чутливих інфраструктурних рішень, які сприяють рівноправному доступу до ресурсів і підвищенню ефективності проєктів. Авторка пропонує інноваційні методи інтеграції гендерного підходу в інфраструктурні проєкти [9].

У монографії А. Skjerve та М. Fordham висвітлено взаємозв'язок між гендерною рівністю, освітою та інфраструктурою, де міждисциплінарний підхід дає змогу ефективно інтегрувати гендерні аспекти в стратегії сталого розвитку [10]. S. F. Small та Y. Van Der Meulen Rodgers аналізують гендерні ефекти інвестицій у фізичну та соціальну інфраструктуру, показуючи, що такі капіталовкладення суттєво покращують якість життя жінок і зменшують нерівність [11].

Отже, проаналізовані дослідження демонструють значущість інтеграції гендерних аспектів в інфраструктурну безпеку. Вони наголошують на важливості адаптації кращих міжнародних практик для підвищення ефективності інфраструктурних проєктів у контексті сталого розвитку регіонів.

Попри значні досягнення науковців у вивченні гендерних аспектів інфраструктурної безпеки,

залишаються невирішеними питання комплексного впливу відповідних аспектів на стійкість регіональних систем у довгостроковій перспективі. Недостатньо досліджено механізми адаптації міжнародних практик до локальних умов, особливо в регіонах з різним рівнем економічного розвитку.

Відсутність уніфікованих методологій для оцінювання гендерного впливу та обмежена емпірична база створюють прогалини в розумінні ефективності гендерно чутливих підходів. Недостатня увага до соціокультурних бар'єрів і локальних особливостей ускладнює впровадження таких підходів, обмежуючи їхню результативність.

Пропоноване дослідження зосереджується на розв'язанні цих проблем шляхом розроблення адаптивних моделей, порівняльного аналізу впливу гендерних аспектів у різних регіонах і формулювання практичних рекомендацій, в яких ураховано локальні потреби та міжнародний досвід. Це сприятиме глибшому розумінню проблеми та підвищенню ефективності гендерно орієнтованих рішень.

Метою статті є дослідження впливу гендерних аспектів на підтримку інфраструктурної безпеки в контексті сталого розвитку регіонів, а також розроблення інноваційних підходів до інтеграції гендерно чутливих рішень у стратегії регіонального розвитку.

Для досягнення мети поставлено такі завдання:

1. Оцінити значення гендерних аспектів у забезпеченні інфраструктурної безпеки та їхній зв'язок зі стійкістю регіональних систем, а також провести порівняльний аналіз впливу цих аспектів у різних регіонах, ураховуючи соціально-економічні, культурні та демографічні особливості.

2. Проаналізувати наявні політики, методології та практики, які враховують гендерні особливості в плануванні та управлінні інфраструктурою, з акцентом на їхню ефективність та адаптацію до локальних умов.

3. Визначити основні виклики та обмеження впровадження гендерно чутливих підходів до розвитку інфраструктури та розробити практичні рекомендації для інтеграції їх у державну та регіональну політику сталого розвитку.

Основні результати дослідження. «Гендер» – соціально-конструйована категорія, що виходить за межі бінарного поділу «чоловіки-жінки» і містить ширший спектр ідентичностей та соціальних ролей. Гендерні аспекти аналізуються у взаємозв'язку з інклюзивністю, рівними можливостями та соціальними умовами, які впливають на різні групи населення, незалежно від їхньої статевої приналежності. Гендерні аспекти є важливим компонентом інфраструктурної безпеки, оскільки вони визначають рівень доступу різних соціальних груп до базових послуг і ресурсів [6]. Інфраструктурна нерівність може впливати на соціально-економічну інтеграцію, рівень мобільності, можливості працевлаштування та доступ до цифрових технологій. Інтеграція гендерного підходу в планування інфраструктури дає змогу враховувати різноманітні потреби населення, зменшувати структурні бар'єри та підвищувати ефективність інфраструктурних рішень, сприяючи сталому розвитку регіонів. Урахування принципів інклюзивності сприяє зменшенню соціальної напруженості та забезпечує справедливий розподіл ресурсів (табл. 1).

Таблиця 1

Гендерні аспекти доступу до інфраструктури та їхній вплив на стійкість регіональних систем

Параметр	Урбанізовані регіони	Сільські території	Вплив на стійкість регіональних систем
Доступ до транспортної інфраструктури	Вищий рівень мобільності, доступ до громадського транспорту, частковий доступ до інклюзивного транспорту	Обмежений доступ до громадського транспорту, більша залежність від приватного транспорту	Покращення транспортної доступності сприяє соціальній мобільності всіх груп населення
Доступ до енергетичних ресурсів	Відносно стабільний доступ, використання енергоощадних технологій	Уразливість до перебоїв постачання, залежність від традиційних джерел енергії	Енергетична диверсифікація знижує ризики енергетичної бідності
Інформаційна доступність	Вищий рівень цифрової інтеграції, більший доступ до технологій	Обмежений доступ до швидкісного інтернету, цифровий розрив серед населення	Зменшення цифрового розриву сприяє рівному доступу до інформації
Залученість у процеси прийняття рішень	Вищий рівень громадської участі в інфраструктурних проектах	Обмежена можливість впливати на рішення через слабку інституційну підтримку	Інклюзивне планування сприяє ефективнішому розподілу ресурсів

Джерело: сформовано авторами на підставі [9; 10; 15].

Фактично нині присутні значні диспропорції у врахуванні гендерних аспектів в інфраструктурній політиці. Наприклад, у сільській місцевості України обмежений доступ до громадського транспорту створює перешкоди для мобільності різних груп населення, особливо людей з інвалідністю, осіб старшого віку та осіб з низьким рівнем доходу. У містах цифровий розрив впливає на можливості

зайнятості та освітнього розвитку, зокрема серед груп населення з нижчими цифровими навичками. Водночас успішними практиками можна вважати програми, спрямовані на розширення доступу до освіти у сфері інформаційних технологій, зокрема для представників соціально вразливих груп, як це реалізовано у Львівській області. Інтеграція інклюзивного підходу в регіональну інфраструктурну

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

політику сприятиме підвищенню загальної стійкості та ефективності використання ресурсів.

Гендерні аспекти все частіше інтегруються в політики та методології, що стосуються планування та управління інфраструктурою, особливо в країнах, які прагнуть забезпечити сталий розвиток і соціальну рівність [8]. Основними завданнями цих підходів є зменшення нерівності в доступі до інфраструктури, забезпечення інклюзивності під час планування інфраструктурних проєктів, а також урахування

специфічних потреб різних груп населення. Наявні політики базуються на міжнародних стандартах, таких як Пекінська платформа дій [12], Цілі сталого розвитку ООН [13] та принципи Європейського інституту з питань гендерної рівності [14]. Застосування таких методологій передбачає гендерний аналіз, що допомагає ідентифікувати прогалини в доступності інфраструктури та сприяє розробленню адаптованих рішень (табл. 2).

Таблиця 2

Методології та практики врахування гендерних особливостей у плануванні та управлінні інфраструктурою

Підхід	Опис	Очікуваний результат
Гендерний аналіз	Визначення бар'єрів у доступі до інфраструктури різними соціальними групами (ураховуючи вік, фізичні можливості, рівень доходів)	Покращення інфраструктурних рішень для всіх груп населення
Інклюзивне планування	Залучення представників різних соціальних груп (осіб з інвалідністю, маломобільних осіб, мешканців сільської місцевості) до розроблення інфраструктурних проєктів	Забезпечення рівномірного доступу до інфраструктури
Розроблення гендерно чутливих показників	Упровадження індикаторів для оцінювання ефективності інфраструктурних проєктів з огляду на рівноправний доступ	Системний моніторинг прогресу у створенні інклюзивних умов
Гендерне бюджетування	Перерозподіл ресурсів, ураховуючи реальні потреби різних соціальних груп	Рациональне використання фінансових ресурсів для підвищення рівноправного доступу

Джерело: сформовано авторами на підставі [3; 7; 9].

Практично застосування цих підходів варіюється залежно від країни та рівня розвиненості відповідних інституцій. Зокрема, у країнах-членах ЄС гендерний аналіз широко використовується у транспортних програмах, що сприяє покращенню доступності громадського транспорту для всіх маломобільних груп населення. У Нідерландах інклюзивне планування передбачає активну співпрацю з місцевими громадами для створення доступних інфраструктурних рішень, зокрема щодо людей з інвалідністю та мігрантів. Гендерне бюджетування, упроваджене у Швеції, забезпечує перерозподіл фінансових ресурсів для покращення доступу до інфраструктури в регіонах з високим рівнем соціальної нерівності [4]. В Україні подібні підходи лише починають застосовувати (через, наприклад, проєкти міжнародної технічної допомоги, спрямовані на рівний доступ до соціальної інфраструктури) [4, с. 291-292].

Гендерні аспекти справляють різний вплив на інфраструктурну безпеку, він залежить від соціально-економічних, культурних і демографічних особливостей регіонів. У розвинених країнах зазвичай більше уваги приділяється інтеграції гендерних підходів в інфраструктурне планування, що сприяє забезпеченню рівного доступу до послуг для всіх груп населення. Натомість у країнах, що розвиваються, відповідні аспекти часто ігнорують, що призводить до поглиблення соціальних проблем, таких як обмежений доступ маломобільних груп до транспорту, комунікаційних мереж чи енергетичних ресурсів. У культурно різноманітних регіонах гендерні стереотипи можуть ускладнювати розроблення інклюзивних політик, особливо в умовах обмежених ресурсів. Демографічні особливості, такі як урбанізація чи старіння населення, також впливають на вимоги до інфраструктурної безпеки, що враховують потреби різних груп (табл. 3).

Таблиця 3

Порівняльний аналіз впливу гендерних аспектів на інфраструктурну безпеку в розвинених країнах і країнах, що розвиваються

Параметр	Розвинені країни	Країни, що розвиваються
Доступ до транспорту	Адаптовані рішення для різних груп населення (люди з інвалідністю, мігранти, особи похилого віку)	Відсутність спеціалізованих транспортних рішень для вразливих категорій
Доступ до енергетичних ресурсів	Інвестиції в стабільну енергетичну інфраструктуру, підтримка енергоефективності для всіх соціальних груп	Значна залежність населення від традиційних джерел енергії (вугілля, дрова)
Інтеграція гендерних аспектів	Регулярні консультації з громадами, застосування інклюзивного планування	Гендерні аспекти ігноруються через обмеженість ресурсів
Участь у прийнятті рішень	Високий рівень залученості громадян до процесу інфраструктурного планування	Низька громадська участь через соціально-економічні бар'єри

Джерело: сформовано авторами на підставі [1; 4, с. 285-291; 5; 9].

Україна також демонструє певні кроки в упровадженні гендерно чутливих підходів до інфраструктурної безпеки, однак ці ініціативи ще перебувають на початковому етапі. Наприклад, у межах програми «U-LEAD з Європою» реалізуються проекти, спрямовані на врахування гендерних потреб у процесах планування інфраструктури на місцевому рівні. Одним з досягнень стало врахування доступності громадського транспорту для людей з інвалідністю, жителів сільської місцевості та соціально вразливих категорій у містах, які впроваджують сучасні транспортні стратегії, наприклад у Львові та Києві. Однак досі зберігаються проблеми нерівного доступу до соціальної та енергетичної інфраструктури в сільських регіонах.

Позитивним прикладом є використання гендерного аналізу в енергетичних проектах, таких як ініціативи з енергоефективності, підтримувані Європейським Союзом. Проте порівняно з країнами-членами Європейського Союзу, такими як Швеція чи Німеччина, де гендерні аспекти інтегруються системно [1, с. 138-139], в Україні цей процес є точковим і потребує значного удосконалення.

Україна має можливість адаптувати європейські підходи для розроблення інфраструктурних рішень, що враховують гендерну інклюзивність, зокрема через активне залучення різних соціальних груп до процесів прийняття рішень і планування проектів на місцевому рівні. Це може стати важливим етапом для досягнення як національних, так і міжнародних цілей сталого розвитку.

Упровадження гендерно чутливих підходів до розвитку інфраструктури супроводжується низкою обмежень, які значною мірою ускладнюють досягнення рівності та справедливості в доступі до інфраструктурних ресурсів. Одним з найбільш суттєвих викликів є відсутність єдиного системного підходу до інтеграції гендерних аспектів у планування та реалізацію інфраструктурних проектів [11]. Це зумовлено як слабкою інституційною базою, так і недостатнім усвідомленням важливості цього питання серед управлінців та проектантів. Дотепер значна частина рішень у цій сфері приймається без належного аналізу потреб різних соціальних груп, що призводить до нерівномірного розподілу ресурсів.

Ще однією проблемою є обмежений доступ до фінансування для реалізації інклюзивних ініціатив. У регіонах з низьким рівнем економічного розвитку чи в умовах воєнного стану пріоритетність фінансування надається питанням базового забезпечення, залишаючи соціально вразливі групи поза увагою. Навіть за наявності фінансової підтримки від міжнародних донорів, як, наприклад, з деякими українськими громадами, відсутність компетенцій серед виконавців суттєво ускладнює реалізацію таких програм.

Культурні та соціальні бар'єри також відіграють важливу роль у гальмуванні впровадження інклюзивних підходів. У багатьох регіонах традиційні соціальні уявлення про гендерні ролі та нерівний доступ різних груп до ресурсів обмежують можливості впровадження рівноправних рішень у сфері інфраструктури. Це особливо відчутно в

сільській місцевості, де питання інклюзивності часто залишаються поза пріоритетами місцевої політики.

На практичному рівні відсутність уніфікованих методологій і стандартів, які враховували б потреби різних груп населення, створює додаткові труднощі для реалізації відповідних ініціатив. У державних програмах або політиках рідко передбачаються індикатори для оцінювання рівності доступу до інфраструктурних ресурсів, що унеможливорює належний моніторинг і корекцію проектів. Навіть у містах, таких як Київ чи Львів, де вже є приклади врахування інклюзивних аспектів у транспортних чи соціальних програмах, ці ініціативи є радше точковими, ніж системними.

Інтеграція підходу рівного доступу до державної та регіональної політики сталого розвитку вимагає впровадження практичних рекомендацій, які враховують соціально-економічні, культурні та інституційні особливості регіонів [2, с. 162-163]. Передусім необхідно забезпечити нормативно-правову базу, яка закріплює обов'язковість урахування принципів інклюзивності в плануванні та реалізації інфраструктурних проектів. Це може охоплювати розроблення законодавчих актів, що вимагають проведення аналізу соціальних потреб на етапі підготовки проектів, а також введення індикаторів для моніторингу та оцінювання результатів.

Іншим важливим кроком є навчання державних службовців і місцевих управлінців, які відповідають за реалізацію політик сталого розвитку, основам соціального аналізу та використання інклюзивних підходів. Освітні програми повинні охоплювати не лише теоретичні аспекти, але й надавати практичні інструменти для врахування потреб різних соціальних груп. Наприклад, можна впроваджувати тренінги для розробників інфраструктурних проектів, зосереджуючись на створенні доступних рішень для маломобільних осіб, людей похилого віку та жителів віддалених територій.

На регіональному рівні доцільно створити консультаційні ради або платформи, які об'єднують представників місцевих громад, громадських організацій і експертів для обговорення та оцінювання проектів в аспекті рівного доступу до інфраструктури. Такі ради можуть допомогти ідентифікувати специфічні потреби регіонів і забезпечити інклюзивність процесів прийняття рішень.

Фінансування також відіграє вирішальну роль у забезпеченні успішної інтеграції інклюзивного підходу. Важливо вносити принципи орієнтованого бюджетування в загальні плани розвитку регіонів, спрямовуючи ресурси на розв'язання важливих проблем, таких як транспортна доступність, енергетична безпека та цифрова інтеграція. Наприклад, у регіонах, де вразливі соціальні групи мають обмежений доступ до громадського транспорту, необхідно передбачити фінансування проектів з розширення транспортної мережі та адаптації інфраструктури.

Водночас варто активізувати інформаційно-просвітницькі кампанії, які сприятимуть зміні суспільного сприйняття рівного доступу до

інфраструктурних ресурсів як одного з важливих компонентів сталого розвитку. Такі кампанії мають підкреслювати практичну користь від упровадження інклюзивних підходів, наприклад, підвищення стійкості інфраструктурних систем та економічної ефективності.

Упровадження цих рекомендацій дасть змогу зробити політику сталого розвитку більш ефективною, спрямованою на створення рівноправного доступу до ресурсів і послуг для всіх соціальних груп. Такий підхід сприятиме не лише досягненню соціальної рівності, але й підвищенню загальної стійкості регіональних систем.

Висновки. Дослідження підтвердило важливість інтеграції інклюзивних підходів в інфраструктурну безпеку як ключової складової сталого розвитку регіонів. Установлено, що недостатнє врахування потреб різних соціальних груп під час планування та управління інфраструктурою призводить до нерівного доступу до послуг, поглиблення соціальної нерівності та зниження загальної стійкості систем. Аналіз показав, що ефективність інфраструктурних рішень значною мірою залежить від рівня інклюзивності політик, а також наявності нормативно-правової та фінансової підтримки.

Основними проблемами залишаються обмежена поінформованість серед управлінців про важливість урахування різних соціальних потреб, недостатнє фінансування відповідних програм, слабка інституційна база, а також стереотипні уявлення щодо рівноправного доступу до інфраструктурних ресурсів. Це ускладнює реалізацію інклюзивних підходів у різних регіонах України, особливо в сільській місцевості та зонах, що постраждали від воєнних дій.

На основі проведеного аналізу розроблено рекомендації, які охоплюють створення нормативно-правової бази для обов'язкового врахування принципів інклюзивності, навчання фахівців із соціального аналізу, упровадження орієнтованого бюджетування, а також активізацію інформаційно-просвітницьких кампаній. Ці заходи сприятимуть підвищенню ефективності політики сталого розвитку та забезпеченню справедливого розподілу ресурсів.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробленням інноваційних інструментів для оцінювання соціального впливу інфраструктурних проєктів, створення адаптивних моделей для врахування регіональних особливостей, а також глибше вивчення можливостей інтеграції міжнародного досвіду в український контекст. Це уможливить підвищення ефективності управління інфраструктурою та сприяння сталому розвитку регіонів.

Список використаних джерел

1. Миколайчук М., Попов М., Тодорова О. Інфраструктурна безпека як складова системи національної безпеки: поняття, сутність, основні підходи. *Наукові перспективи*. 2023. № 3(33). С. 131-143. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-3\(33\)-131-143](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-3(33)-131-143)
2. Ахмедова О. Гендерні імперативи державної політики повоєнного відновлення України. *Успіхи і*

досягнення у науці. 2024. № 7(7). С. 156-165. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-7\(7\)-156-165](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-7(7)-156-165)

3. Роменська К. М. Гендерно-орієнтоване та інклюзивне управління бюджетними коштами в сфері охорони здоров'я України. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2022. № 1. С. 74-80. DOI: <https://doi.org/10.32836/2521-666X/2022-77-10>

4. Ховрак І. В., Пижова М. О. Гендерна рівність в місцевому самоврядуванні: практика ЄС та реалії України. *Baltija Publishing*: сайт. 2023. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-396-5-13>

5. Ксендзук В., Сергієнко І. Зарубіжний досвід впровадження стратегії інклюзивного міста в країнах ЄС. *Society and Security*. 2023. № 1(1). С. 61-74. DOI: [https://doi.org/10.26642/sas-2023-1\(1\)-61-74](https://doi.org/10.26642/sas-2023-1(1)-61-74)

6. Nazneen S., Hong X., Ud Din N., Jamil B. Infrastructure-driven development and sustainable development goals: Subjective analysis of residents' perception. *Journal of Environmental Management*. 2021. Vol. 294. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2021.112931>

7. Mutambisi T., Chirisa I. Future of the City-Region Concept and Reality. In *The Palgrave Encyclopedia of Urban and Regional Futures*. Cham: Palgrave Macmillan, 2022. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-87745-3_69

8. Yadav A., Kumari R. Towards gender-inclusive cities: Prioritizing safety parameters for sustainable urban development through multi-criteria decision analysis. *International Journal of Sustainable Building Technology and Urban Development*. 2023. Vol. 14(3). Pp. 361-374. URL: <https://www.sbt-durabi.org/articles/article/Abem>

9. Kadle S. J. Gender-responsive infrastructure. In *Gender, environment and sustainable development*. Routledge India, 2024. Pp. 121-133. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781032628394-11>

10. *Gender and the sustainable development goals: infrastructure, empowerment and education* / Eds: A. Skjerven, M. Fordham. Taylor & Francis, 2022. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781003174257>

11. Small S. F., Van Der Meulen Rodgers Y. The gendered effects of investing in physical and social infrastructure. *World Development*. 2023. Vol. 171. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2023.106347>

12. Beijing Platform for Action: Adopted at the Fourth World Conference on Women, Beijing, September 15, 1995. UN: Website. URL: <https://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/platform>

13. Резолюція 70/1, прийнята Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку на період до 2030 року» 25 вересня 2015 року. *LigaZakon*: сайт. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU15167>

14. Gender Mainstreaming Tools. *European Institute for Gender Equality*: Website. 2024. URL: <https://eige.europa.eu>

15. Лебідь А., Назвиров М., Купенко О., Костенко А., Світайло Н. *Впровадження принципів гендерної рівності та інклюзії у Програми комплексного відновлення областей: аналітичний звіт*. Суми: Сумський державний університет, 2024.

31 с. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/95312/1/Lebid_Vprovadzhennia.pdf

References

1. Mykolaychuk, M., Popov, M., & Todorova, O. (2023). Infrastruktura bezpeka yak skladova systemy natsional'noyi bezpeky: Ponyattya, sutnist', osnovni pidkhody [Infrastructure security as a component of the national security system: Concept, essence, main approaches]. *Naukovi perspektvy – Scientific Perspectives*, 3(33), 131-143. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-3\(33\)-131-143](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-3(33)-131-143) [in Ukrainian].
2. Akhmedova, O. (2024). Henderni imperatyvy derzhavnoyi polityky povoyennoho vidnovlennya Ukrainy [Gender imperatives of state policy of post-war reconstruction of Ukraine]. *Uspikhy i dosyahnennya u nautsi – Successes and achievements in science*, 7(7), 156-165. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-7\(7\)-156-165](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-7(7)-156-165) [in Ukrainian].
3. Romenska, K. M. (2022). Henderno-orientovane ta inklyuzyvne upravlinnya byudzhetnymi koshtamy v sferi okhorony zdorov'ya Ukrainy [Gender-responsive and inclusive budgeting in healthcare of Ukraine]. *Naukovyy pohlyad: Ekonomika ta upravlinnya – Scientific View: Economics and Management*, 1, 74-80. DOI: <https://doi.org/10.32836/2521-666X/2022-77-10> [in Ukrainian].
4. Khovrak, I. V., & Pyzhova, M. O. (2023). Henderna rivnist' v mistsevomu samovryaduvanni: praktyka YeS ta realiyi Ukrainy [Gender equality in local public administration: EU practice and realities of Ukraine]. *Baltija Publishing*: Website. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-396-5-13> [in Ukrainian].
5. Ksenzduk, V., & Serhiyenko, I. (2023). Zarubizhnyy dosvid vprovadzhennya stratehiyi inklyuzyvnoho mista v krayinakh YeS [Foreign experience in implementing the inclusive city strategy in the EU countries]. *Society and Security*, 1(1), 61-74. DOI: [https://doi.org/10.26642/sas-2023-1\(1\)-61-74](https://doi.org/10.26642/sas-2023-1(1)-61-74) [in Ukrainian].
6. Nazneen, S., Hong, X., Ud Din, N., & Jamil, B. (2021). Infrastructure-driven development and sustainable development goals: Subjective analysis of residents' perception. *Journal of Environmental Management*, 294. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2021.112931>
7. Mutambisi, T., & Chirisa, I. (2022). Future of the city-region concept and reality. In *The Palgrave Encyclopedia of Urban and Regional Futures*. Cham: Palgrave Macmillan. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-87745-3_69
8. Yadav, A., & Kumari, R. (2023). Towards gender-inclusive cities: Prioritizing safety parameters for sustainable urban development through multi-criteria decision analysis. *International Journal of Sustainable Building Technology and Urban Development*, 14(3), 361-374. Retrieved from <https://www.sbt-durabi.org/articles/article/Abem>
9. Kadle, S. J. (2024). Gender-responsive infrastructure. In *Gender, Environment and Sustainable Development* (pp. 121-133). Routledge India. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781032628394-11>
10. Skjervén, A., & Fordham, M. (Eds) (2022). *Gender and the Sustainable Development Goals: Infrastructure, Empowerment and Education*. Taylor & Francis. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781003174257>
11. Small, S. F., & Van Der Meulen Rodgers, Y. (2023). The gendered effects of investing in physical and social infrastructure. *World Development*, 171. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2023.106347>
12. Beijing Platform for Action: Adopted at the Fourth World Conference on Women, Beijing, September 15, 1995 (1995). UN: Website. Retrieved from <https://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/platform>
13. Rezolyutsiya 70/1, pryynyata Heneral'noyu Asambleyeyu Orhanizatsiyi Ob'yednanykh Natsiy «Peretvorennya nashoho svitu: Poryadok dennyy u sferi staloho rozvytku na period do 2030 roku» 25 veresnya 2015 roku [Resolution 70/1, adopted by the United Nations General Assembly «Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development» on 25 September 2015] (2015). *LigaZakon*: Website. Retrieved from <https://ips.ligazakon.net/document/MU15167> [in Ukrainian].
14. Gender Mainstreaming Tools (2024). *European Institute for Gender Equality*: Website. Retrieved from <https://eige.europa.eu>
15. Lebid, A., Nazvyrov, M., Kuppenko, O., Kostenko, A., & Svitaylo, N. (2024). *Vprovadzhennya pryntsyviv hendernoyi rivnosti ta inklyuzyiyi u prohramy kompleksnoho vidnovlennya oblastey: [Implementation of gender equality and inclusion principles in regional comprehensive recovery programs]*: Analytical report. Sumy: Sumy State University. Retrieved from https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/95312/1/Lebid_Vprovadzhennia.pdf [in Ukrainian].

Надійшло 15.12.2024 р.